

OD VOJEVŮDCŮ K INFLUENCERŮM: JAK BLAHOBYT ZABÍJÍ ŘÍŠE

18.12.2025 - Tomáš Zítko | Strana svobodných občanů

Západ dnes žije v pohodlí, které si plete s nesmrtelností. Jenomže dějiny říkají něco jiného: civilizace se obvykle nehrouť pod kopyty koní svých nepřátel, ale pod tíhou korupce, sobeckosti a pohodlné apatie vlastních obyvatel. Ztráta etiky je součástí životního cyklu říší a my dnes jen sledujeme, jak přesně se náš příběh zrcadlí v historii starověkých impérií.

Životní cyklus civilizací – od vzniku přes růst a stagnaci až k pádu – popsal již v roce 1976 britský důstojník Sir John Glubb ve svých esejích vydaných v magazínu Blackwood's. Česky texty vyšly až v roce 2023 v knize „Osudy říší: Jak zajistit naše přežití.“

Glubb, známý také jako Glubb Paša, nebyl teoretik. Kariéru začal v první světové válce jako ženista ve Flandrech, ale už ve dvacátých letech se přesunul na Blízký východ. Naučil se arabsky, založil slavnou pouštní hlídku a stal se generálem Arabské legie, pozdější jordánské královské armády. Civilizace tedy pozoroval v terénu – zevnitř i z odstupu – a právě to jeho textům dává váhu.

GLUBBŮV BUDÍČEK PRO ZÁPAD: DESET GENERACÍ K DEKADENCI, PĚT SCHODŮ K ÚPADKU

Ve svých esejích Glubb zkoumá vzestupy a pády civilizací skrze vlastní zkušenost s arabským světem. Všimá si, že různé říše posledních tří tisíc let procházejí stejnými etapami: od výbojů a obchodu přes hojnost a intelekt až po dekadenci. Zároveň si všimá pravidelnosti délky života impérií: většina trvá 200 až 250 let, tedy přibližně deset lidských generací. A pro každou z těchto generací dokáže vysledovat typické vzorce myšlení, chování, ctižádosti i strachu.

Klíčová teze jeho díla ale zní nepříjemně: z dnešního výkladu dějin se skoro nelze učit, protože je neobjektivní a nekomplexní. Podle Glubba se člověk může poučit jen tehdy, když se na minulost dívá bez cenzury a příkrášlování – z perspektivy dějin lidstva jako celku, ne skrze národní mýty. Glubb proto publikoval eseje v naději, že se čtenáři z historie poučí a úpadku se podaří předejít. To se ale zjevně nestalo.

Pět civilizačních etap, které popisuje – expanze, obchod, hojnost, intelekt, dekadence – zároveň ukazuje pozvolnou proměnu povahy lidí. Jak roste blahobyt, ubývá iniciativa a odvaha. Vlastenectví, ideály a smysl pro povinnost se postupně vytrácejí a nahrazují je korupce, povrchnost, sobectví a narcismus.

EXPANZE A OBCHOD: GENERACE ODVAHY, ODPOVĚDNOSTI A PEVNÝCH CHARAKTERŮ

První životní fázi impérií je **období expanze**. V této fázi jsou obyvatelé nemajetní, často napůl hladoví, bídě oděni a vyzbrojeni, ale o to odolnější. Překypují energií, kuráží a iniciativou. Nelekají se překážek, problémy řeší okamžitě, někdy až zbrkle, ale efektivně. Noví dobyvatelé navíc rychle přebírají to nejlepší od poražených: vyspělé zbraně, organizační systémy i výcvik. K válkám často stačí drobné náboženské rozdíly, protože identita je ostrá a soudržná. Národy bývají etnicky homogenní, což posiluje národní solidaritu. Elity tvoří vojevůdci a generálové; v ceně je čest, sláva, vlastenectví a služba vlasti.

Na expanzi navazuje **období obchodu**. Do měst proudí válečná kořist, kupci bohatnou, staví se

paláce i infrastruktura. Říše je sebevědomá a dynamická. Podstatné ale je, že staré ctnosti pořád drží: odvaha, vlastenectví, ochota sloužit. Tomu odpovídá i výchova – chlapecké školy jsou drsné, jejich cílem je vychovat odolné, nebojácné muže se smyslem pro povinnost. Zjednodušeně: bohatství roste z poctivé práce a pevného charakteru. Jak pravil Tomáš Baťa: „*Největším kapitálem podnikatele je jeho dobrá pověst.*“

HOJNOST: KOLEKTIVNÍ BOHATSTVÍ ROSTE, INDIVIDUÁLNÍ ODPOVĚDNOST KLESÁ

Poté přichází **období hojnosti**. Impérium už neexpanduje, spíš hlídá a kumuluje majetek. Ze starých zásad sice ještě něco přežívá – říše je pořád schopná bránit své hranice, ale korupce už podrývá smysl pro veřejnou službu. V hojnosti se rodí defenzivní mentalita. Staví se hradby, valy, příkopy. Obyvatelé mají víc peněz než odvahy. Zatímco dřív neměli co ztratit a byli ochotni riskovat život, teď mají oč přijít. Místo boje raději nepřátele uplácují. Boj je odsuzován a zbabělost se schovává za moralizování.

Projevem této obranné politiky je i uvolňování náboženských svobod a hranic. Do země proudí davy cizinců vábených místním bohatstvím. Druhá generace přistěhovalců se zvnějšku jeví asimilovaně, ale představuje slabinu: dokud je stát bohatý, různá etnika jsou loajální, ale v okamžiku ohrožení se loajalita vytrácí.

Motto mladých se mění: čest a slávu střídá bohatství. Rodiče již neposílají děti do škol kvůli vědomostem a ctnostem, ale kvůli kvalifikaci, která jim má koupit společenské postavení a skrze něj i peníze. I dnes se o tom na Západě mluví čím dál víc: roste sklon chápat univerzitu hlavně jako továrnu na diplomy, které mají zaručit vyšší společenský status, zatímco praktické znalosti jdou stranou. Jinak řečeno, obal je důležitější než obsah a tlak na snadnou cestu k titulu pak přirozeně nahrává měkkým oborům, kde je méně nároků a o to víc ideologie.

Tohle není jen teorie. Charlie Kirk, konzervativní debatér a zakladatel Turning Point USA, univerzitu nedokončil a studenti mu to v kampusových diskusích opakovaně předhazovali. Přesto z těch střetů bylo jasně vidět, že je svým rozhledem výrazně převyšuje: četl, učil se a myslel samostatně mimo akademickou ideologickou šablonu. Právě takhle schopnost věcně oponovat bez ochranné instituce za zády z něj udělala pro mnohé nepříjemné zrcadlo. A když byl v září 2025 při debatní akci na kampusu v Utahu zastřelen, ukázalo se, kam až dnes může dojít neschopnost snést otevřený střet argumentů.

INTELEKT A DEKADENCE: DEKADENCE - Z PRVU NENÁPADNÁ, PAK VŠUDYPŘÍTOMNÁ

Následuje **období intelektu**. Lidé jsou už natolik bohatí, že další majetek je nepohání jako dřív. Mladí nestojí o dobrodružství ani o hromadění dalších statků; novou metou se stává společenský status. Ten se získává hlavně sbíráním akademických titulů a kariérou v institucích.

Status dál zvedá okázalá filantropie, a tak roste mecenášství. Vzkvétá umění, hudba a literatura. Zakládají se další a další univerzity a s jejich množstvím zákonitě klesá i náročnost a tak i úroveň znalostí absolventů. Společnost začíná věřit, že lidský rozum dokáže vyřešit všechny problémy světa. Jenže odvaha riskovat mizí: místo činů se vede nekonečná debata. A ruku v ruce s klesající úrovní praktického vzdělání sílí i vnitropolitická nesnášenlivost — argumenty nahrazuje agrese. Politici se urážejí, přibývá stávek, demonstrací a vnitřních konfliktů, které energii říše obracejí proti ní samotné.

Status dál zvedá okázalá filantropie, a tak roste mecenášství. Zakládají se další a další univerzity, což má zákonitě negativní dopad na úroveň znalostí jejich absolventů. Vzkvétá umění, hudba a literatura. Společnost začíná věřit, že lidský rozum dokáže vyřešit všechny problémy světa. Jenže odvaha

riskovat mizí: místo činů se vede nekonečná debata. Ruku v ruce s klesající úrovní praktické vzdělanosti sílí vnitropolitická nesnášenlivost – argumenty nahrazuje agrese. Politici se urážejí, přibývá stávek, demonstrací a vnitřních konfliktů, které energii říše obracejí proti ní samotné.

Vlivem této nesnášenlivosti národ slábne a začíná **období dekadence**. Stát ztrácí bohatství i moc, lidé propadají pesimismu a lehkovážnosti: „*Jezme, pijme, veselme se, vždyť zítra bude po nás.*“ Roste nárokovost a tlak na sociální dávky. Hrdiny upadajících říší jsou sportovci, herci a zpěváci, nikoli státníci a vojevůdci. Glubb navíc zaznamenává i další znak úpadku: rostoucí vliv žen ve veřejném životě a také „*obracení rolí mezi pohlavími – muži chtějí být jako ženy a ženy jako muži.*“

Není na tom nic překvapivého. G. Michael Hopf to vystihl lapidárně: „*Těžké časy vytvářejí silné muže. Silní muži vytvářejí snadné časy. Snadné časy vytvářejí slabé muže. Slabí muži vytvářejí těžké časy.*“ V krizi by zženštilé typy neobstály, ale v blahobytu jsou naopak tvární jedinci vyhledávaní, zatímco silné osobnosti se stávají nepohodlnými. Churchill by se bez hrozby války premiérem nejspíš nestal. Thatcherová s Reaganem přišli v době hluboké krize, a když situaci stabilizovali, společenský hlad po nich opadl. Jakmile pravicoví lídři vytvoří zdroje, dostávají slovo levicoví intelektuálové, kteří je sami vytvářet neumějí, ale o to ochotněji je pod záminkou solidarity přerozdělují směrem k sobě a svým stoupencům.

FILANTROPIE A ILUZE VĚČNÉHO BOHATSTVÍ

Dalším znakem dekadence je podle Glubba sklon k filantropii. Vypadá to ušlechtilé, ale v dějinách se často ukazuje jako póza unavené říše: „*Ukazuje se, že v dějinách velkého národa bývají období se sklony k filantropii a solidárnosti s jinými rasami věkem úpadku. (...) Občané mocného a bohatého státu s potěšením hrají roli velkomyslného dobroděje. Dokud si imperiální národy udržují vůdčí postavení, mají zálibu ve štědrosti, byť s příměsí povýšenosti. Občanská práva se velkoryse udílejí všem rasám včetně dříve podrobených a vyhlazuje se všelidská rovnost. Touto etapou prošla i říše římská, když nabídla rovné občanství všem národům, takže i lidé z provincií se stávali senátory a císaři.*“ Velkorysost je snadná, dokud je z čeho brát. Dějiny však ukazují, že jde o poslední okázalé gesto říše, která už ztratila schopnost tvořit.

Glubb uvádí i příklad z arabského světa: „*Nepořádky, jež následovaly po vojenském převratu v roce 861, jakož i ztráta celé říše přinesly hotovou zkázu ekonomice. Někdo by mohl očekávat, že v takové chvíli každý zdvojnásobí síly, aby se podařilo zabránit zániku státu, ale nic takového se nestalo. Místo toho si lidé v Bagdádu v okamžiku chřadnoucího obchodu a utahování opasků zavedli pětidenní pracovní týden.*“ V krizi, kdy by se zdravá společnost semkla a zabrala, dekadentní společnost naopak ustoupí ještě více do pohodlí.

Tato mentalita souvisí s poslední velkou iluzí: že pokrok a bohatství přicházejí automaticky. Glubb proto varuje: „*Upadající říše propadají dojmům, že zůstanou automaticky navždy bohaté, a to podněcuje k marnotratnému vynakládání hojných prostředků na velkorysou dobročinnost. Dělají to tak dlouho, dokud se nezhroutí hospodářství, nezavřou univerzity a z nemocnic... zbudou rozvaliny.*“ Blahobyť je plodem odvahy, vytrvalosti a práce. Ve chvíli, kdy na toto civilizace zapomene, začne požírat vlastní budoucnost.

ÚPADEK JE V NÁS

Z Glubbovy analýzy je zřejmé, jak degenerace blahobytem funguje: během deseti generací lidé zpohodlní natolik, že přestanou být schopní bohatství vytvářet: „*Náš úpadek není důsledkem vnějších sil, které neovládáme, ale výsledkem naší vlastní hamižnosti, sobectví a amorálnosti i ztráty odvahy a energie.*“

I dnes mnozí očekávají, že naše problémy vyřeší politici, jenže ti nic nezmění, dokud se nezměníme mi sami. Na politiky dnes máme nízké nároky, protože máme nízké nároky sami na sebe. Adorovat politiky, kteří léta soustavně lžou mohou jen lidé, kteří mají sami zvýšenou toleranci vůči lhaní.

Fridrich Nietzsche (1883) pojednával o tzv. „posledním člověku“. Popisoval generaci lidí, kteří už nejsou schopni velkých činů, nemají ideály ani vyšší cíle a žijí pouze pro pohodlí, bezpečí a průměrnosti. Úpadek západního světa není pouze hospodářský, ale celospolečenský a nemá politické řešení. Je třeba celospolečenská katarze a návrat k etice. To ale samozřejmě lidé neradi slyší, protože to vyžaduje aktivní změnu každého z nás.

PROGRESIVISMUS A ESG: NOVÝ NÁZEV, STARÝ VZOREC

Dnešní progresivisté se rádi prezentují coby průkopníci něčeho zcela nového – unikátního. Ve skutečnosti ale jen recyklují sebedestruktivní vzorce, které se v dějinách objevují vřdycky, když civilizace zbohatne, změkne a začne ztrácet pud sebezáchovy. Ideologie ESG slaví úspěch hlavně v nejbohatších regionech vyspělých zemí právě proto, že přesně sedá na slabiny dekadentní doby: pohodlnost, lenost, nárokovost, neochotu nést odpovědnost, mesiášství, moralismus i falešnou dobrosrdečnost. V takové atmosféře je snadné vyměnit skutečnou práci za „správné postoje“ a reálné výsledky za morální pózu.

Ne náhodou ESG nejvíc oslovuje generaci Z (zoomers narození mezi lety 1997 a 2012). Vyrůstá generace narcistů, kteří nechtějí být ničím vázáni a individuální odpovědnost vnímají jako útok na svou svobodu. A do toho přichází kolektivistická ideologie ušitá na míru jejich pohodlí, kde je člověk ničitelem planety, a proto je správné nemít děti a v podstatě nic smysluplného nedělat. Tuhle tezi dospívající rádi přijmou, protože jim najednou dává pocit ušlechtilosti. Najednou už nejsou zhýčkaní ani líní, jsou přece „odpovědní za planetu“.

Hesla propagandy typu „správné je nerůst“ jsou pro ně jako balzám na duši. Vstávání do práce, budování kariéry, rodina, dlouhodobé závazky – to všechno je těžké, nudné a vyžaduje disciplínu. Nerůst naopak slibuje pohodlí s morálním certifikátem. Lenost se přebarví na ctnost a mnozí se začnou považovat za ty nejušlechtlejší z nás. Generace Z miluje volnost a komfort, ale nesnáší odpovědnost. Proto vyhledává měkké, nenáročné obory a práci v politických neziskovkách. Tam se totiž netvoří hodnoty, ale přerozdělují peníze. Odpadá tlak na produktivitu i tržní test užitečnosti. Člověk nemusí dělat nic skutečně užitečného – peníze mu přijdou samy, z kapes daňových poplatníků. A ti tenhle cirkus platí, ať chtějí, nebo ne, protože je k tomu přinutí všudypřítomný stát.

Jakmile se tento systém naruší, ideály se rychle rozpustí. Když Trumpova administrativa zastavila přísun financí do politických neziskovek, čerpači dotací šli okamžitě demonstrovat před americkou ambasádu. Zachvátil je strach a panika, že by mohli přijít o svá teplá místa, volnou pracovní dobu a najednou by třeba museli začít pracovat tak jako ostatní. Jinak řečeno, USA jim roky posílaly obrovské sumy; když to skončilo, místo poděkování se ozval křik. Dostávat dary se pro ně stalo automatickým právem.

Obdobnou situaci můžeme pozorovat po volbách. Jakmile hrozí, že někdo přivře penězovody, jejich příjemci kolem sebe okamžitě začnou kopat. Jde o lidi z politických neziskovek, pseudovědce živěné zelenou ideologií, akademiky z ideologických pseudooborů i část mediální sféry placené za šíření propagandy. Nejde o jednotlivé profese, ale o typ mentality: kdo dlouho žije z přerozdělování, začne ho považovat za morální nutnost a vlastní užitečnost už ani nezkoumá.

EKO PÓZA A TECHNICKÁ SLEPOTA

Dekadence se projevuje i v typickém rozporu mezi slovy a činy. Mladí si hrají na milovníky přírody,

ale sami žijí náročným a konzumním způsobem života: rádi cestují, často letecky; spotřebovávají módu, elektroniku i pohodlí na kliknutí. Skutečný milovník přírody by ale spíš než ekologii či sociologii studoval fyziku, energetiku nebo technické obory obecně – právě tam se rodí řešení, která mohou přírodě reálně pomoci, ne jen falešný sentiment a nedomyšlené utopistické teorie levicových intelektuálů. Jenže technika je náročná a zhýčkaná dekadentní generace má nároky pouze na druhé.

Můžeme pak vidět studenty skandující proti těžbě uhlí, aniž by si toto uhlí spojili s teplou vodou v kohoutku a elektřinou v zásuvce. Bojují proti fosilním palivům a ropnému průmyslu, aniž by si uvědomovali, že všechno, co jedí, nosí a denně používají, je s fosilními palivy úzce propojeno. Bez husté energie fosilních zdrojů by se v dnešním měřítku nedalo nic vypěstovat, vyrobit ani dopravit – a to platí i pro výrobu takzvaných „obnovitelných zdrojů“.

Nastupující generace nechce budovat blahobyť postupně, nechce třicet let splácet hypotéku ani si kvůli ní odpírat dovolené, koncerty nebo kapučína ze Starbucksu. Chce výsledek hned a bez omezení. Je přesvědčena, že vysoký standard je automatický nárok, a ESG ji v tom utvrzuje svou rovnostářskou agendou: dotace na všechno, bezpodmínečný příjem a do budoucna možná i konfiskace majetku těm, kdo neplní ESG agendu. To vše se prodává pod slovem spravedlnost.

BLAHOBYT JAKO VÝCHOZÍ STAV

Zhýčkaná a indoktrinovaná nastupující generace naprosto nerozumí technickým souvislostem průmyslu, který sama intenzivně využívá. A tak děti, které nikdy nezažily hlad ani tvrdou práci, dnes s lehkostí napadají průmyslovou revoluci i pokrok, kterého předchozí generace dosáhly v potu a krvi. Blahobyť považují za přirozený stav světa.

Glubb tento sebeklam pozoroval už u dekadentních generací starověkých impérií: *„Příslušníci velkých národů minulosti zjevně považovali za samozřejmost, že jejich prominentní postavení potrvá věčně.“* A s touto samozřejmostí se pojila i iluze vrozené nadřazenosti: *„...Věřili, že mají v krvi vlastnosti, které z nich činí rasu nadlidí, a tato iluze způsobila, že rádi najímali levné pracovníky (či otroky) z ciziny, aby vykonávali podřadné práce, a cizí žoldnéře, aby za ně bojovali v bitvách nebo se plavili po mořích.“*

Výsledek byl pokaždé stejný: *„Chudší národy byly celé šťastné, že mohou migrovat do bohatých měst říše a narušovat soudržný a homogenní charakter vládnoucí rasy. Ta podvědomě předpokládala, že navždy zůstane pánem lidstva, polevila ve svém usilování a trávila většinu času oddechem, zábavou a sportem.“*

A nakonec se usadil i ten nejnebezpečnější mýtus: *„V posledních letech se na Západě široce rozmohla představa, že pokrok je čímisi automatickým a není třeba se o něj snažit, že každý bude stále více bohatnout a každý rok přinese další zvýšení životní úrovně. Nevывodili jsme z historie náležité poučení, že totiž materiální úspěch je plodem odvahy, vytrvalosti a tvrdé práce.“*

KOLEKTIVISMUS VŽDY SLIBUJE RÁJ, ALE KONČÍ ÚPADEKEM

Je potřeba otevřeně říci, že všechny levicové kolektivistické ideologie – ať už komunistická, fašistická, nacistická nebo ESG – vždy cílily primárně na mládež, jíž slibovaly spravedlnost a ráj na zemi. U ideologií 20. století už víme, jak brutálně se realita odchýlila od slibů. Ideologie ESG je stále v plenkách, a tak svůj destruktivní charakter ještě plně neodhalila, ale její zhoubný program je zakódovaný stejně pevně, protože lidský pokrok a z něho plynoucí prosperita se nedá (na)řídít shora. Míra prosperity je přímo úměrná míře svobody – bez svobody není motivace a bez motivace není produktivita.

U ideologie ESG je však jeden zásadní posun, který její zhoubnost násobí. Ideologie 20. století

vznikaly v období expanze a obchodu, kdy lidé měli budovatelskou mentalitu, chuť pracovat a růst a tomu odpovídaly i jejich proklamace. ESG naopak přichází v období dekadence. Necílí na tvorbu nového bohatství, ale na přerozdělení toho starého. Zachraňuje planetu tím, že obětuje člověka, a protože člověka i prosperitu předem definuje jako problém, nemůže principiálně prohrát: jakmile se situace zhorší, bude to vykládáno jako důkaz správnosti „nerůstové strategie“, tedy jako další údajná nutnost pro záchranu planety.

Zatímco levicové kolektivistické ideologie 20. století se snažily o zajištění blahobytu a ekonomický rozvrat byl nutný, ale nechtěným důsledkem centrálního plánování, ideologie ESG má svůj destruktivní charakter již od počátku „geniálně“ zapsaný ve svém výchozím programu. Nevede k budování, ale k rozkladu. A právě proto je tato ideologie ještě nebezpečnější, než její starší sestry.

Pokud máme tento sebedestrukční proces zastavit, musíme odmítnout kolektivistické ideologie i nárokové myšlení, které je živí. Je třeba se vrátit k základům: osobní odpovědnosti za vlastní život a tvrdé práci. Není to tak líbivé jako „spravedlivá inkluzivní společnost“ nebo „nepodmíněný příjem“, ale historie je neúprosná: s rostoucím státem roste i civilizační úpadek. Otázka není jestli narazíme, ale kdy a jak tvrdě. Co všechno budeme muset ztratit, než se probereme z utopistického snění?

Glubbův cyklus není proroctví vytesané do kamene, ale mapa lidské povahy. Ukazuje, že říše neumírají ve chvíli, kdy jim dojdou peníze, ale ve chvíli, kdy jim dojde charakter: když se vytratí odvaha, etika a schopnost nést důsledky vlastních rozhodnutí. Blahobyť sám o sobě není zlo — zlem je víra, že je samozřejmý a že nám ho někdo shora zajistí bez našeho přičinění. Dějiny nám nedávají útěchu. Dávají nám volbu. Využijme ji.

Tomáš Zítka – Člen republikového výboru.

Text vyjadřuje názor autora nejedná se o oficiální stanovisko Svobodných

Publikováno dne 6.11.2025 na webu PARLAMENTNÍ LISTY pod názvem: „Od vojevůdců k influencerům: Jak blahobyť zabíjí říše“ (prolink: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Od-vojevudcu-k-influencerum-Jak-blahobyť-zabiji-rise-783750>)

Všechny články autora dostupné na www.blogosvet.cz (prolink: <https://www.blogosvet.cz/author/tomas-zitko-qAlYk>)

Použité zdroje: John Bagot Glubb: Osudy říší: Jak zajistit naše přežití, Dokořán (ISBN 978-80-7675-109-5), 2023. (zdroj: <https://www.databazeknih.cz/knihy/osudy-risi-jak-zajistit-nase-preziti-513068>)

<https://svobodni.cz/nezarazene/od-vojevudcu-k-influencerum-jak-blahobyť-zabiji-rise>